

Gemeente Zutphen Accountantsverslag 2025 “de basis op orde krijgen”

Openingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Dit verslag is opgesteld uitsluitend voor gebruik door de raad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zutphen. Op dit verslag kan niet door derden worden gesteund aangezien derden niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden en de resultaten onjuist kunnen interpreteren. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid, zorgplicht en/of verantwoordelijkheid jegens andere partijen dan de gemeente Zutphen.

Sytse Jan Dul
Senior director

Jurjen Eikenaar
Senior manager

Meike Burgler
Manager

15 juli 2026

Geachte leden van de raad en het college,

Hierbij leggen wij u ons accountantsverslag voor dat is opgesteld in het kader van onze opdracht tot controle van de jaarrekening 2025 (de 'jaarrekening') van gemeente Zutphen. Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 10 april 2025.

Dit is het eerste jaar van onze controle, waarbij we met een frisse blik gestart zijn aan het jaarrekeningproces. Hierbij hebben we inzicht gekregen in de processen, interne controles en het risicomanagement van uw gemeente. De resultaten hiervan zijn o.a. opgenomen in onze boardletter met diverse belangrijke aandachtspunten in de interne beheersing. In het proces van de jaarrekeningcontrole (voorjaar 2026) komen ook belangrijke aandachtspunten naar voren. Het proces is moeizaam verlopen, kent diverse bevindingen en vraagt nadrukkelijk om een verbeterprogramma om de 'basis op orde te krijgen'.

Dit verslag bevat de belangrijkste bevindingen van onze controle van uw jaarrekening. Gelet op het moeizame controleproces is ons accountantsverslag voornamelijk gericht op de bevindingen die hieruit volgen en onze aanbevelingen daarbij.

Wij hebben de afgelopen periode veel tijd gestoken in het bespreken van de aandachtspunten in het jaarrekeningproces, o.a. met de ambtelijke organisatie, de wethouder financiën, het college en de auditcommissie. Daarnaast hebben wij op 2 juli 2026 een toelichting gegeven in de oordeelsvormende vergadering bestuur en middelen op het jaarrekeningproces en de belangrijkste uitkomsten. Dit rapport hebben wij daarna uitgebracht met de belangrijkste hoofdlijnen en definitieve uitkomsten van onze controle. Dit rapport is daarbij inhoudelijk afgestemd met de organisatie en het college.

Mocht u naar aanleiding van dit rapport nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Sytse Jan Dul
Senior Director

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Leonard Springerlaan 35, 9727 KB Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen, T: 088 792 00, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Openingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Onze kernboodschappen

Dit gedeelte geeft een samenvatting van onze belangrijkste boodschappen, inclusief de bevindingen en opmerkingen van onze controle.

Onze belangrijkste boodschappen

Controlle gemeente Zutphen

→ Onze conclusies

Controleverklaring

Onze controle van de jaarrekening van gemeente Zutphen is afgerond en wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door de raad op 15 juli 2026. Wij hebben daarbij een benadrukkingsparagraaf opgenomen t.a.v. de toegelichte onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording

Doorgevoerde correcties

In de concept jaarrekening 2025 zijn [diverse correcties](#) doorgevoerd (financieel en toelichting). [Enkele bevindingen](#) hebben effect op het boekjaar 2024. Dit is via fouterstel aangepast in de balans per 1 januari 2025. Het effect op het vermogen hiervan is € 7,1 mln. negatief. Daarnaast is, conform de vereisten van het BBV fouterstel voor de rechtmatigheidsverantwoording toegelicht.

→ Jaarrekeningproces

- Het jaarrekeningproces is moeizaam verlopen. Zutphen moet op diverse onderdelen een verbeterslag maken. Nu zijn door de organisatie zeer veel herstelwerkzaamheden nodig geweest om de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening aan te tonen
- Dit heeft gezorgd voor een aanzienlijke vertraging in het proces en daarnaast veel extra en aanvullende werkzaamheden.
- Zutphen dient kwalitatief te investeren in het jaarrekeningproces en de interne beheersing (o.a. projectmanagement, integrale sturing op proces en inhoud, aanwezige kennis, intern eigenaarschap, kwaliteit gemeentebrede administratie, registratie en onderbouwingen en inrichten goede interne –en kwaliteitscontroles. Wij adviseren eerst een stevige interne evaluatie uit te voeren gevolgd door een meerjarig verbeterprogramma met duidelijke prioritering.

→ Rechtmatigheid

- Het proces van inkopen en aanbestedingen is niet in control. Er is niet actief opvolging gegeven aan een ‘early warning’ in de boardletter. Hiermee is het controledossier veel te laat opgeleverd en is over 2025 voor € 5,67 aan onrechtmatigheden toegelicht (over 2024 nog € 2,3 mln.). Door de interne beheersing die tekortschiet is een resterende populatie van € 18,2 mln. niet meer uitgezocht, om de wettelijke deadline van 15 juli te halen. Dit is toegelicht door het college in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarmee kunnen we met deze verwerking instemmen.
- Ook begrotingsrechtmatigheid vraagt aandacht. Nu blijkt dat overschrijdingen van programma’s en investeringskredieten vaak wel tussentijds worden gemeld, maar dat de begroting of het krediet niet formeel wordt bijgesteld. Dit zorgt voor hogere onrechtmatigheden.

→ Uitkomsten controle

- Er bestaan onzekerheden ten aanzien van de prestatielevering van sociaal domein lasten voor €1,27 mln. In eerste instantie waren de onzekerheden te omvangrijk (ruim € 3,3 mln.), waarna aanvullende onderzoeken zijn verricht om dit te verminderen. Het is komend jaar belangrijk om minder afhankelijk te worden van derden en zelf meer grip te krijgen op prestatielevering.
- Wij kunnen instemmen met de waardering van de grondexploitaties in de jaarrekening. Wel is de onderbouwing (inclusief adequate dossiervoering) en jaarlijkse actualisering van de schattingen een belangrijk aandachtspunt.
- Inhoudelijk zijn er diverse bevindingen, o.a. ten aanzien van toerekening kosten en opbrengsten aan juiste boekjaar, inzicht in gronden, prestatielevering van inkopen en het goed inzichtelijk hebben van schulden en vorderingen. Dit vraagt om structurele verbetering.

→ Overige observaties

- De kwaliteit van het jaarverslag is van voldoende niveau. Wel zien we dat informatie te gedetailleerd (op productniveau) wordt weergegeven. Wij adviseren om meer op hoofdlijnen te rapporteren en de kwaliteit van de paragrafen te verbeteren.
- De financiële positie is van voldoende tot goed niveau (met positieve financiële kengetallen en een goed weerstandsvermogen).
- De niet uit de balans blijkende inkoopverplichtingen zijn nu op een heel hoog niveau weergegeven. Voor 2026 dient dit te worden aangepast.
- In ons controleplan hebben wij twee speerpunten opgenomen die zijn afgestemd met de auditcommissie. Op basis van het moeizame jaarrekeningproces is besloten om deze speerpunten volgend jaar verder op te pakken.

Openingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Onze conclusies

Dit gedeelte geeft een toelichting op de accountantsverklaring en de conclusies met betrekking tot de jaarrekening en de overige informatie in uw jaarverslag.

Onze conclusies

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

We hebben onze controle van de jaarrekening van gemeente Zutphen afgerond en verstrekken een goedkeurende controleverklaring met benadrukkende paragraaf aangezien de niet-acceptabele onrechtmatigheden (inclusief onduidelijkheden) hoger zijn dan de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens (€ 4,7 mln.). Ook hebben we een benadrukkende paragraaf opgenomen over het fouterstel over 2023 en 2024 in de rechtmatigheidsverantwoording. Dit alles onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad. Wij hebben geen (ongecorrigeerde) controlebevindingen in de WNT-verantwoording.

Uit de controle komen diverse bevindingen

Uit onze controle zijn diverse bevindingen gebleken. Voor een overzicht van de [ongecorrigeerde](#) en [gecorrigeerde](#) bevindingen verwijzen wij naar de “gelinkte” sheets. Om tot een goedkeurende controleverklaring te komen was het noodzakelijk dat alle te corrigeren bevindingen ook daadwerkelijk werden doorgevoerd. Dit is uiteindelijk verwerkt in de definitieve jaarrekening. Er resteren nog onzekerheden rondom de prestatielevering van het sociaal domein en een PM-fout voor toerekening kosten aan juiste jaar. De resterende bevindingen blijven binnen onze materialiteit van 2% van de totale lasten (exclusief reservemutaties). Derhalve hebben wij een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

Uit onze controle blijken ook bevindingen die nog gevolgen hebben voor de beginbalans. Gezien de omvang zijn deze in het kader van fouterstel verwerkt in de beginbalans (afzonderlijke kolom “balans per 1 januari 2025). Het effect hiervan op het eigen vermogen per 1 januari 2025 is in totaal € 7,1 mln. negatief. Wij kunnen instemmen met de huidige verwerking, inclusief toelichting.

Verslaggevingsvereisten zijn juist toegepast

Het college heeft de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met het BBV en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). Wij vinden de door het college bij het opstellen van de jaarrekening 2025 toegepaste waarderingsgrondslagen geschikt. Tevens voldoet de toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording aan de bepalingen van de Kadernota Rechtmatigheid.

De jaarrekening en het jaarverslag zijn consistent met elkaar verenigbaar. Als controlerend accountants hebben wij de verantwoordelijkheid om in onze controleverklaring te rapporteren over de overige informatie in het jaarverslag. Onze conclusie is dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening.

Rechtmatigheid specifieke uitkeringen (SiSa)

Wij hebben in onze controleverklaring ook een goedkeurend oordeel verstrekt over de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen.

Geen wijzigingen in ons controleplan

In ons controleplan hadden wij een significant risico opgenomen inzake niet zakelijke transacties bij grondverkoop (fraude). Doordat er geen grondverkoop hebben plaatsgevonden, is dit risico komen te vervallen.

Geen aanwijzingen van fraude

Er zijn geen aanwijzingen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen tijdens de controle.

Jaarrekeningproces moet verbeteren (1/2)

Investeren in deskundigheid, interne samenwerking (inclusief eigenaarschap) en verstevigen gemeentebrede interne controles noodzakelijk

Wij hebben dit jaar voor het eerst uw jaarrekening gecontroleerd en daarmee een goed beeld gekregen over uw jaarrekeningproces. Wij constateren dat het controleproces erg moeizaam is verlopen. De kwaliteit van het verantwoordingsproces is onvoldoende en er moest veel worden “gerepareerd” gedurende de controle. Ondanks de vele vragen en de zaken die uitgezocht moesten worden, heeft de organisatie haar uiterste best gedaan om ons zo goed mogelijk te voorzien van aanwezige informatie. Wij constateren een aantal hoofdoorzaken van het moeizame proces en de diverse bevindingen:

Onvoldoende deskundigheid ten aanzien van financieel verantwoorden en het BBV

Uit de controle en de gesprekken die wij met de organisatie hebben gevoerd zien wij dat er onvoldoende specialistische kennis aanwezig is om (op belangrijke onderdelen) een kwalitatief goede jaarrekening volgens het BBV op te stellen. Aandachtspunten zijn o.a. de toerekening van baten en lasten aan het juiste boekjaar, de verwerking en waardering van grondexploitaties (inclusief bijv. erfpachtgronden, strategische gronden en faciliterend grondbeleid) en de verwerking van overlopende activa/passiva (inclusief zorgen voor goede onderbouwing).

Onvoldoende scherppte in verantwoordelijkheden ten aanzien van het jaarrekeningproces en sturing op inhoud

Het jaarrekeningproces is een proces waarbij informatie uit de hele organisatie nodig is. Zowel om de jaarrekening samen te stellen en de rechtmatigheidsverantwoording te kunnen opstellen als ter onderbouwing van jaarrekeningposten in het balansdossier voor de accountantscontrole. In dit proces is een adequate set van werkafspraken, planning en overzicht van rollen en verantwoordelijkheden cruciaal.

Wij constateren dat, alhoewel er een centrale planning was, in de praktijk het voor medewerkers onvoldoende duidelijk was, wie wat wanneer aan moest leveren. Daarbij zien we dat onvoldoende eigenaarschap wordt gepakt c.q. gevoeld, dat verantwoordelijkheden niet altijd duidelijk zijn, er te weinig samen wordt opgetrokken om bepaalde posten goed te onderbouwen (bijv. tussen VIC-functie, primaire afdelingen en afdeling financiën) en af en toe in “eilanden” wordt gewerkt.

Daarnaast zijn de checks en balances ten aanzien van de inhoud (o.a. financiële verwerking, voldoen aan het BBV, opbouw jaarrekeningdossier) in de organisatie onvoldoende ingericht. Dit mede omdat bepaalde kennis “in de hoofden zit”, de archivering en vastlegging vaak onvoldoende gestructureerd is en niet altijd een kritische houding wordt aangenomen (bijvoorbeeld overlopende passiva die al jaren hetzelfde zijn of een keer overgedragen zijn gekregen van derde partijen worden niet kritisch genoeg beoordeeld en onderbouwd).

Interne controles kennen onvoldoende kwaliteit

Door de organisatie worden diverse (verbijzonderde) interne controles uitgevoerd. Deze zijn echter niet altijd goed zichtbaar (waardoor het niet gedocumenteerd is) of zijn met onvoldoende diepgang of kwaliteit uitgevoerd. In veel gevallen zijn “reparatie-acties” noodzakelijk geweest om de rechtmatigheidsverantwoording voldoende te onderbouwen of de getrouwheid van jaarrekeningposten daadwerkelijk aan te tonen.

Jaarrekeningproces moet verbeteren (2/2)

Primaire processen dienen te worden geëvalueerd, basiscontroles verder inrichten

Uit onze controle is gebleken dat de ingerichte controles in de primaire processen niet altijd effectief werken. Daarbij ontbreken in bepaalde processen (bijvoorbeeld ten aanzien van diverse omzetstromen) ook concrete beheersmaatregelen die o.a. de volledigheid van de opbrengsten waarborgen.

Soms zijn wel beheersmaatregelen beschreven, maar worden deze niet uitgevoerd, onvoldoende uitgevoerd of niet gedocumenteerd. Het is belangrijk om, conform onze adviezen in de boardletter, processen te evalueren, te beoordelen welke maatregelen benodigd zijn voor een goede beheersing en een rechtmatige en getrouwe verantwoording en actief te sturen op daadwerkelijke uitvoering.

Basis van financiële administratie en onderbouwing is onvoldoende

Uit onze controle blijkt dat de financiële administratie en de daaraan gerelateerde beheersing aandacht vraagt. Zo worden regelmatig memoriaalboekingen in de financiële administratie gemaakt, is er geen standaard werkwijze ten aanzien van de beheersing van tussenrekeningen/overlopende activa/overlopende passiva en wordt bij verkregen inkoopfacturen niet standaard de prestatielevering onderbouwd.

Daarbij is ook de toerekening van kosten en opbrengsten aan het juiste boekjaar een aspect dat onvoldoende is georganiseerd in de standaard financiële verwerkingswijze. Zo constateerden we dat diverse subsidieopbrengsten nog niet als bate waren verantwoord, terwijl de onderliggende prestatie voor de subsidie al wel was gerealiseerd en dat inkoopfacturen (verkregen in 2026) ten onrechte niet toegerekend zijn aan het jaar 2025.

Onze aanbevelingen

- Verricht een stevige interne evaluatie, waarbij het jaarrekeningproces wordt geëvalueerd langs verschillende lijnen (waaronder kennis, inhoudelijke procedures, samenwerkingsprincipes, sturing, eigenaarschap en verantwoordelijkheden)
- Stel een verbeterprogramma op waarmee tot structurele verbetering wordt gekomen. Het is belangrijk om hier organisatiebreed een “stip aan de horizon” te hebben waar naar toe wordt gewerkt in de komende jaren.
- Zorg voor een duidelijke prioritering, omdat de totale opgave te groot is om in één jaar te realiseren.
- Communiceer transparant over de voortgang en wees realistisch in de verwachtingen. Zorg dat de raad (bijv. via de auditcommissie) goed wordt geïnformeerd over de voortgang;
- Breng in kaart welke middelen structureel aanvullend nodig zijn om tot een goede interne beheersing te komen. Zorg dat de budgetten hierbij door de raad vooraf zijn geautoriseerd;
- Werk aan een interne “aanspreekcultuur” waarbij in het jaarrekeningproces (maar ook breder) voldoende interne scherpte ontstaat met goede opbouwende onderlinge feedback;
- Beoordeel hoe o.a. digitalisering en AI kunnen helpen om de interne beheersing naar een hoger niveau te brengen.
- Zorg dat het programma niet “erbij” wordt gedaan, maar zorg voor een stevige verankering met o.a. een programmanager die actief stuurt op de voortgang.

Wij hebben afgesproken dat wij een actieve rol zullen vervullen om Zutphen komende jaren hierin te helpen.

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Bevindingen beginbalans

Voor de in onze controle geconstateerde bevindingen hebben wij ook beoordeeld in hoeverre er een financiële impact is op de beginbalans per 1 januari 2025. Onderstaand zijn de belangrijkste financiële effecten weergegeven. Wij hebben vastgesteld dat deze allemaal zijn gecorrigeerd. Conform de vereisten van het BBV zijn deze correcties doorgevoerd in een afzonderlijke kolom in de balans (kolom: balans per 1 januari 2025). De algemene en bestemmingsreserves zijn met € 7,1 miljoen afgenomen door de aanpassingen van de beginbalans.

#	Beschrijving	Post in jaarrekening	Effect op het eigen vermogen per 1/1/2025
1	Deelneming Alliander te hoog gewaardeerd, ook herwaarderingsreserve gevormd (wat niet toegestaan is in het BBV)	Deelnemingen Reserves	- € 5 mln.
2	Waardering strategische gronden	Materiële vaste activa (strategische gronden)	- € 0,23 mln.
3	Overlopende activa te hoog verantwoord	Overlopende activa	- € 0,3 mln.
4	Overlopende passiva te laag verantwoord	Overlopende passiva	- € 1,17 mln.
5	Teveel afgeschreven op investering Hanzehuis	Materiële vaste activa	€ 0,26 mln.
6	Opbrengst grondexploitatie niet verwerkt in doorrekening, hierdoor vrijval voorziening/winstneming	onderhanden werk (grondexploitaties)	€ 0,32 mln.
7	Reserve nog te maken kosten grondexploitaties moet voorziening zijn	Bestemmingsreserves/Voorzieningen	- € 0,9 mln.
8	Kosten/opbrengsten afval in verkeerde jaar (vordering en voorziening afval te laag). Per saldo geen effect op eigen vermogen	Overlopende activa/Voorziening Afval	€ 0
9	Debiteurenvoorziening te laag	Debiteuren	- € 0.1 mln.
10	Andere presentatie materiële vaste activa en financiële vaste activa (betreft alleen toelichting)	Materiële vaste activa/Financiële vaste activa	€ 0
Totaal			- € 7,1 mln.

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Gecorrigeerde afwijkingen

De volgende afwijkingen [en aanpassingen van de toelichtingen] zijn gecorrigeerd door het college en zijn daarom opgenomen in de jaarrekening. Hierbij hebben alleen de grootste afwijkingen opgenomen. Daarnaast zijn ook nog kleinere aanpassingen doorgevoerd.

#	Beschrijving	Post in jaarrekening	Baten en lasten		Balans	
			Debet	Credit	Debet	Credit
1	Vakantiegeld WSW'ers (correctie i.v.m. al verwerken in beginbalans)	Overlopende activa Lasten		€0,32 mln	€0,32 mln	
2	VPB schuld lager	Lasten Overlopende passiva		€ 0,15 mln.	€ 0,15 mln.	
3	Bijdrage beschermd wonen	Overlopende activa Overlopende passiva			€ 0,44 mln	€ 0,44 mln
4	Aanvullende verplichting RVU	Verschuiving reserve naar overlopende passiva €0,5 mln				
5	Niet toerekenen van kosten aan juiste boekjaar	Lasten Overlopende passiva	€0,3 mln			€0,3 mln
6	Afgesloten grondexploitaties	Verschuiving reserve naar overlopende passiva €2,69 mln				
7	Kosten/opbrengsten afval in verkeerde jaar	Vordering Voorziening			€0,5 mln	€0,5 mln
8	Opbrengsten inkomende subsidie in het verkeerde boekjaar	Opbrengsten Overlopende passiva		€0,14 mln	€0,14 mln	
		Totaal		€0,31 mln	€0,31 mln	

Onze conclusies

Niet-gecorrigeerde afwijkingen zijn niet materieel

De volgende afwijkingen en onjuiste toelichtingen zijn niet gecorrigeerd in de jaarrekening. Het college heeft geconcludeerd dat de (kwalitatieve en kwantitatieve) impact van deze verschillen niet materieel is. We zijn het eens met deze conclusie.

#	Beschrijving	Post in jaarrekening	Baten en lasten		Balans	
			Debet	Credit	Debet	Credit
1	Onzekerheden sociaal domein rondom prestatielevering	Lasten sociaal domein (Jeugd/ Wmo en PGB's)	€1.268.000			
2	Kosten waar in 2025 een inkoopfactuur is ontvangen, maar toe te rekenen zijn aan 2024, zijn niet integraal verwerkt in aanpassing beginbalans.		PM		PM	
Totaal bevindingen			€ 1.268.000 + PM			

Openingsbrief
Onze kernboodschappen
Onze conclusies

Uitkomsten controle

Ruimtelijk domein
Sociaal domein
Bedrijfsvoering
Rechtmatigheid
Belangrijke schattingen
Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie
Overige observaties
Bijlagen

Uitkomsten controle 2025

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste uitkomsten van de controle voor het ruimtelijk domein, het sociaal domein en de overige domeinen, waaronder de bedrijfsvoering.

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Rechtmatigheid

Belangrijke schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Ruimtelijk domein (1/2)

Financiële verantwoording grondexploitatie versterken

Jaarlijks actualiseren alle uitgangspunten grondexploitaties van belang

Zutphen kent per eind 2025 6 lopende grondexploitaties, met name al langer lopende projecten en daarnaast de nieuwe grondexploitatie Leesten Schouwbroek.

Voor de verwerking in de jaarrekening wordt uitgegaan van de vervaardigingsprijs (boekwaarde) of lagere marktwaarde. Om de marktwaarde te bepalen dienen de grondexploitaties jaarlijks te worden doorgerekend op basis van diverse variabelen om te bepalen of een project naar verwachting winstgevend of verliesgevend is. Dit is dan bepalend voor de verwerking in de jaarrekening.

Uit onze controle 2025 blijken o.a. de volgende aandachtspunten:

- Niet alle grondexploitaties zijn per 31 december 2025 doorgerekend op basis van actuele uitgangspunten. Zo waren voor diverse grondexploitaties de nog te maken kosten gebaseerd op inschattingen die meer dan 5 jaar geleden zijn gemaakt (alleen indexering). Gedurende het proces heeft nog een algemene update plaatsgevonden. Het is belangrijk om jaarlijks alle grondexploitaties te actualiseren. Hierbij adviseren om ook terug te kijken naar de schatting over het afgelopen jaar, de realisatie hiervan en het opstellen van een verschillenanalyse. Dit zegt namelijk wat over de kwaliteit van de ramingen. De uitkomsten kunnen worden betrokken bij de actualisering van de projecten.
- Er ontbreekt een dossier per grondexploitatie met een deugdelijke onderbouwing van de gekozen uitgangspunten. Zo waren voor de nog te maken kosten soms alleen bedragen in een Excel-model opgenomen. Daarnaast waren bij één grondexploitatie bepaalde opbrengsten niet ingerekend. Het is belangrijk om de inschatting van zowel de kosten als opbrengsten te onderbouwen met actuele ramingen van bijv. een ingenieursbureau of kostendeskundigen, een kavelplan met opbrengsten per kavel etc. Het is daarbij te adviseren om ook specifieke interne controles uit te voeren op de juistheid en volledigheid van de ingerekende variabelen. Wij adviseren per grondexploitatie een “onderbouwingdossier” aan te leggen.

Verwerking nog te maken kosten afgesloten grondexploitaties

In de concept jaarrekening was een reserve afgesloten complexen opgenomen. Deze reserve is gevormd voor nog te maken kosten van afgesloten grondexploitaties. Deze verwerkingswijze voldoet niet geheel aan het BBV (een reserve mag alleen worden toegepast bij beperkte bedragen, nu was sprake van circa € 3,8 mln. per eind 2025). De verwerkingswijze is aangepast door de reserve om te zetten naar een voorziening als correctie op de beginbalans 2025. Per saldo bedraagt de voorziening per eind 2025 € 3,8 mln. Hierbij is het belangrijk om elk jaar deze voorziening integraal door te nemen, te actualiseren en te onderbouwen om vast te stellen wat de benodigde omvang van de voorziening is. Daarbij is het te adviseren om, indien er nog omvangrijke kosten gemaakt moeten worden in een grondexploitatie, niet al tot financiële afsluiting over te gaan, maar eerst de grondexploitatie inhoudelijk daadwerkelijk af te ronden.

Inzicht, registratie en waardering overige gronden verbeteren

Zutphen kent diverse soorten overige gronden, zoals erfpachtgronden en strategische gronden (gronden die op termijn mogelijk tot ontwikkeling gaan komen). Uit onze controle blijkt dat de beheersing hiervan niet voldoende is. Er was geen actueel inzicht in de aanwezige gronden, de boekwaarde per perceel, de omvang van het stuk perceel (in m2) en mogelijke waarderingsrisico's. Dit is in de controle alsnog uitgezocht. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een correctie van circa € 0,2 mln. Het is belangrijk dat per soort overige gronden een duidelijk inzicht wordt verkregen in de gronden, dat per perceel grond een dossier wordt opgesteld (met o.a. boekwaarde, omvang, kadastrale kaart, mogelijke toekomstige bestemmingen van de grond, actuele marktwaarde van de grond). Jaarlijks dient daarbij de waardering te worden beoordeeld op basis van taxaties (voor de risicovolle gronden).

Uitkomsten controle

Ruimtelijk domein
Sociaal domein
Bedrijfsvoering
Rechtmatigheid
Belangrijke schattingen
Fraude en wet- en regelgeving
Financiële positie
Overige observaties
Bijlagen

Ruimtelijk domein (2/2)

Uw parameters nader beoordeeld

Wij hebben de belangrijkste uitgangspunten van uw grondexploitaties beoordeeld. De uitkomsten en onze conclusies zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Parameter	Beoordeling
	2025
De gehanteerde rekenrente (1,47%)	■
De gehanteerde rekenrente in de grondexploitaties is 1,47%. Dit wijkt meer af dan de volgens het BBV toegestane 0,5% die het van het renteomslagpercentage (ROP) mag afwijken. De ROP is 0,85%. Het effect achten wij niet materieel. Wel wijzen wij erop dat aansluiting moet worden gezocht bij het ROP.	
Kostenstijgingen (2026: 3,5%/ 4% en 2%; 2027: 3%/ 3,5%/ 2%; 2028: 3%/3%/2% en 2029 e.v. 2%)	●
Er wordt onderscheid gemaakt tussen kostenstijgingen voor bouw & woonrijp maken, planvorming/voorbereiding en toezicht en overige kosten. Hierbij is vooral rekening gehouden met de outlook van Metafoor (gerenommeerde partij). Wij achten de kostenstijgingen passend in de sector en evenwichtig bepaald.	
Opbrengstenstijging (woningbouw: 2026: 6,5%, 2027-2028: 3% en 2029 e.v.: 2%. Bedrijven: 2026: 0%, 2027 e.v.: 2%. Maatschappelijk: 0%).	■/◆
Wij vinden de aannames van het college overwegend evenwichtig. De stijgingen bij woningbouw zijn ook passend in de markt en wat op basis van externe informatie blijkt. Wel vinden wij de stijgingen bij bedrijven/maatschappelijke voorzieningen voorzichtig ingeschat.	
Gehanteerde programmering en fasering	●
De programmering vinden wij evenwichtig ingeschat. De gemeente stelt jaarlijks een programmering op en maakt hierin tevens een vergelijking tussen de programmering van voorgaand jaar en de realisatie in huidig jaar. Wij vinden de huidige programmering en fasering daarin realistisch.	
Verkoopprijzen	●
Bij verkopen is het uitgangspunt dat door de raad vastgestelde grondprijzen worden gehanteerd. De gemeente houdt hier in de regel voldoende rekening mee in het aangaan van transacties. Hierbinnen vinden gedegen afwegingen plaats om tot een marktconforme prijs te komen.	

■ Controleverschil □ Optimistisch ● Evenwichtig ◆ Voorzichtig

Uitkomsten controle

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Rechtmatigheid

Belangrijke schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Sociaal domein

Actie ondernemen om prestatielevering zorg zelfstandig vast te stellen

De gemeente Zutphen heeft te laat geacteerd op de onzekerheden in het sociaal domein

De gemeente Zutphen is voor het vaststellen van de prestatielevering van o.a. de jeugdzorg en WMO volledig afhankelijk van de productieverklaringen van aanbieders. Door een wijziging in het BADO, worden met ingang van 2025 fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld en vergeleken met de controletolerantie van 2% (van de lasten exclusief reservemutaties). Hierdoor worden onzekerheden in het sociaal domein zwaarder meegewogen in ons oordeel (waar voorgaande jaren een tolerantie van 3% voor alle onzekerheden gold).

De gemeente Zutphen heeft gewacht met extra acties om de prestatielevering vast te stellen, totdat de verantwoordingen (met controleverklaringen) ontvangen werden van zorgaanbieders. Per mei 2026 bleek hierbij dat nog sprake was van een onzekerheid van € 3,3 mln.

Doordat er ook al diverse andere bevindingen waren in de accountantscontrole is door het college c.q. de directie besloten om aanvullende controles uit te voeren. Hiertoe is bepaald voor welke doelgroep het mogelijk was om met belrondes zekerheid te krijgen over de prestatielevering. Ten aanzien van een specifieke doelgroep in de jeugdzorg en de PGB's is besloten om geen extra acties te ondernemen. De lasten voor deze doelgroep is hierdoor als onzekerheid meegenomen in onze controle (€ 1,27 mln.).

Met een gestructureerd proces is op de overige populatie een belronde uitgevoerd, waarbij cliënten een aantal vragen is gesteld, waaronder over de prestatielevering. Wij hebben deze werkzaamheden beoordeeld en geconcludeerd dat hiermee de prestatielevering afdoende is aangetoond. Per saldo is hiermee circa € 2 mln. aan onzekerheden ondervangen.

In 2026 plan van aanpak prestatielevering opstellen

Het is belangrijk dat Zutphen voor 2026 een plan van aanpak vaststelt voor het meer zelfstandig vaststellen van de prestatielevering. Naar verwachting zal er landelijk nog meer discussie ontstaan over het stelsel van verantwoordingen aan gemeenten, waarbij mogelijk ook de omzetgrens verder omhoog zal gaan. Dit zou ook voor Zutphen, net als bij veel andere gemeenten, kunnen betekenen dat in de komende jaren de onzekerheden qua omvang toenemen. De prioriteit om zelf tot een plan van aanpak te komen en na te denken over een goede mix tussen verantwoordingen van derden in combinatie met zelf controles uitvoeren, neemt hiermee toe. Bij het zelf uitvoeren van controles is het belangrijk om te kijken naar wat er al wordt gedaan op “natuurlijke” momenten in het proces (bijv. client gesprekken). Mogelijk kan daarop worden aangesloten. Het zorgen voor een goede gestructureerde documentatie is daarbij wel van belang.

Identificatieplicht vraagt aandacht

Uit onze controle is gebleken dat voor o.a. WMO en Jeugd de identificatieplicht niet expliciet wordt vastgelegd in de cliëntdossiers. Dit is daarmee een formele onrechtmatigheid. Het is belangrijk om dit verder te formaliseren.

Aandacht voor zorgfraude, lopende zaak bij meerdere gemeenten

Zutphen heeft steeds meer aandacht voor zorgfraude. Zowel lokaal als in de regio worden activiteiten verricht om eventuele signalen van zorgfraude op te vangen. Het is positief dat deze aandacht er is en ook passend in de landelijke ontwikkelingen bij gemeenten (waar helaas steeds vaker sprake is van zorgfraudes). Eind 2024 zijn er signalen binnengekomen dat er bij één zorgaanbieder mogelijk sprake zou zijn van langdurige zorgfraude. Signalen die zijn ontvangen zien onder andere toe op gedeclareerde zorg die niet geleverd werd en het declareren van te hoge tarieven. Om zorgvuldig op deze signalen te acteren, is er een gezamenlijk onderzoek gestart bij deze aanbieder vanuit een grote groep gemeenten. Dit onderzoek is nog niet afgerond. In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij het risico afgewogen voor de jaarrekening 2025. Wij verwachten hier op voorhand geen materieel effect voor de jaarrekeningcontrole (door de relatieve omvang van de jaarlijkse uitgaven).

Bedrijfsvoering 1

Aandachtspunten in uw bedrijfsvoering

Aandacht gevraagd voor prestatielevering inkopen

Een belangrijk onderdeel van het proces van “bestelling tot betaling” is het vaststellen van de prestatielevering voor verkregen inkoopfacturen. Dit om vast te stellen dat daadwerkelijk geleverde hoeveelheden (bijv. aantal uren inhuur, geleverde containers, geleverde aantallen materialen in een project) in rekening worden gebracht. Het vaststellen van de prestatielevering is wel onderdeel van de opzet van het proces, maar wordt niet goed uitgevoerd. Facturen worden door een budgethouder geautoriseerd (en impliciet wordt hiermee ook getekend voor de prestatie). Hierbij wordt echter niets gedocumenteerd als bewijsvoering voor de geleverde prestatie (bijv. een getekend urenbriefje, een termijnstaat die getekend is door een gemeentelijke toezichthouder). Door bevindingen in de IT-omgeving en doordat niets wordt vastgelegd kunnen wij niet op het proces steunen van de gemeente. Daarom hebben wij aanvullende deelwaarnemingen gedaan op de prestatielevering. Hieruit blijkt dat het zeer veel moeite kost om de prestaties ook achteraf aangetoond te krijgen. Daardoor hebben wij voor enkele facturen expliciete bevestigingen van budgethouders via de mail moeten opvragen om zekerheid te krijgen. Het is belangrijk om in 2026 aanvullend beleid op te stellen om dit structureel in te regelen.

Debiteurenbeheer actiever vorm geven

Uit onze controle blijkt dat het debiteurenbeheer meer actief kan worden vormgegeven. De voorziening voor oninbare debiteuren was te laag verantwoord. Daarnaast zien we dat er beperkt actie wordt gezet op langer openstaande vorderingen. Wij adviseren hier actiever invulling aan te geven. Hierbij is het belangrijk om goed inzichtelijk te hebben wat de risicovolle posten zijn, welke debiteuren al langer openstaan en hier gericht acties op uit te voeren (van bellen, verzenden van aanmaningen tot eventueel een deurwaarder). Daarbij is het aan te raden om periodiek (bijvoorbeeld elk kwartaal) de voorziening voor mogelijke oninbare debiteuren te actualiseren.

VNG notitie weerbaarheid: nog acties noodzakelijk

De VNG-handreiking maatschappelijke weerbaarheid biedt gemeenten een praktisch raamwerk om zich beter voor te bereiden op crises en verstoringen van vitale voorzieningen. De handreiking benoemt zes pijlers: continuïteit van de organisatie, crisisorganisatie, vitale voorzieningen, sociaal weefsel, zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven, en de samenleving als geheel. Wij hebben de stand van zaken in Zutphen besproken. De gemeente is net gestart met de opvolging, er liggen echter nog diverse acties die ingezet moeten worden. Gezien het belang van dit thema adviseren wij het college hier in 2026 concreet aandacht aan te besteden, voldoende focus op te leggen (bijv. met een projectleider) en de raad ook te informeren over de stand van zaken en openstaande acties.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen meer gedetailleerd weergeven

Onderdeel van de niet uit de balans blijkende verplichtingen betreffen de aangegane inkoopcontracten. Hierbij wordt voor de inkoopcontracten weergegeven wat de resterende contractverplichting is (voor de jaren dat het betreffende contract nog loopt). Door Zutphen is in de afgelopen jaren bewust de keuze gemaakt om deze verplichtingen weer te geven voor de contracten boven de drempels Europese aanbestedingsrichtlijnen. Dit betekent o.a. dat contracten voor werken pas worden weergegeven bij contracten van circa € 5 mln. Naar onze mening is deze grens te hoog gekozen. Aangezien het BBV geen expliciete eisen heeft gesteld aan de omvang, kunnen wij voor 2025 instemmen met deze lijn. Wel vinden wij het belangrijk dat in 2026 de grens op een lager niveau (bijv. alle contracten boven € 500.000) wordt gelegd. Hierbij is het ook belangrijk om te investeren in het verbeteren van het inzicht in de aangegane contracten (dit in lijn met het aandachtspunt dat het proces van inkoop en aanbestedingen moet verbeteren).

Uitkomsten controle

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Rechtmatigheid

Belangrijke schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Bedrijfsvoering 2

Aanvullende aandachtspunten interne beheersing

Wij rapporteren de volgende aandachtspunten in aanvulling op onze boardletter

In onze boardletter hebben wij diverse aandachtspunten in de interne beheersing met u gedeeld. Uit het proces van de jaarrekeningcontrole (voorjaar 2026) is nog een aantal aanvullende aandachtspunten in de interne beheersing naar voren gekomen. Deze hebben wij in onderstaande tabel opgenomen.

Nr	Bevinding	Aanbeveling
1.	Met tooling hebben wij een analyse verricht op kritische rechten en configuraties in iFinanciën (SAP). Hieruit komt een aantal bevindingen: • Veertien gebruikersaccounts van functioneel applicatiebeheerders en de leverancier Pink Roccade beschikken over onbeperkte toegang tot het SAP-systeem en alle door het systeem afgedwongen controles kunnen omzeilen. • Alle SAP gebruikersaccounts bij de gemeente Zutphen beschikken over rechten om background jobs onder elke willekeurige gebruiker te kunnen draaien en daarmee ook de rechten van deze gebruiker te krijgen. Daarmee is het risico op doorbreking van functiescheiding, maar ook het omzeilen van door het systeem afgedwongen controles mogelijk. • Twee medewerkers in de gebruikersorganisatie beschikken over debug-schrijfrechten in productie. Middels deze zeer kritische rechten in SAP kunnen alle autorisatiecontroles worden omzeild, waarbij het gebruik zeer moeilijk te detecteren is. • Tabel logging is niet geactiveerd waardoor geen audit trail beschikbaar is voor wijzigingen aan (relevante) tabellen en wijzigingen direct op productie.	Wij hebben het college aanbevolen om zo snel mogelijk opvolging te geven en verbeter-maatregelen door te voeren.
2.	Er bestaan belangrijke aandachtspunten in de verwerking van baten en lasten en het hierbij toerekenen van baten en lasten aan het juiste boekjaar.	Het inrichten van adequate controles om juiste verwerking te waarborgen.
3.	Aandachtspunten in de verwerking van materiële vaste activa: * Onvoldoende inzicht in verwerking en waardering erfpachtgronden en strategische gronden (inclusief verrichten van externe taxaties); * Actualiseren nota financieel beleid op gewijzigde afschrijvingstermijnen (o.a. riolering)	Vergroten van inzicht, zorgen voor afdoende waarderingen/taxaties en aanpassen nota.
4.	Aandachtspunten in de beheersing van grondexploitaties, o.a. geen actueel beleid, afhankelijkheid van inhuur, controle op toegerekende uren, periodieke aansluiting grondexploitaties op financiële administratie, oude ramingen voor nog te maken kosten en beperkt zichtbare interne controles op grondexploitaties.	
5.	Voor het verantwoorden van opbrengsten van omgevingsvergunningen is het belangrijk om “zuiver” te kijken naar wanneer werkzaamheden zijn uitgevoerd, de vereisten uit de verordening en op basis hiervan eventueel nog een vordering per jaareinde op te nemen in de jaarrekening. Uit onze controle blijkt dat dit niet wordt gedaan, maar ook geen materieel risico is voor de jaarrekening.	Wij adviseren de financiële verwerking hierop aan te scherpen.

Openingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Rechtsmatigheid

Belangrijke schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Rechtsmatigheid

Bevindingen rechtsmatigheid komen boven verantwoordingsgrens uit

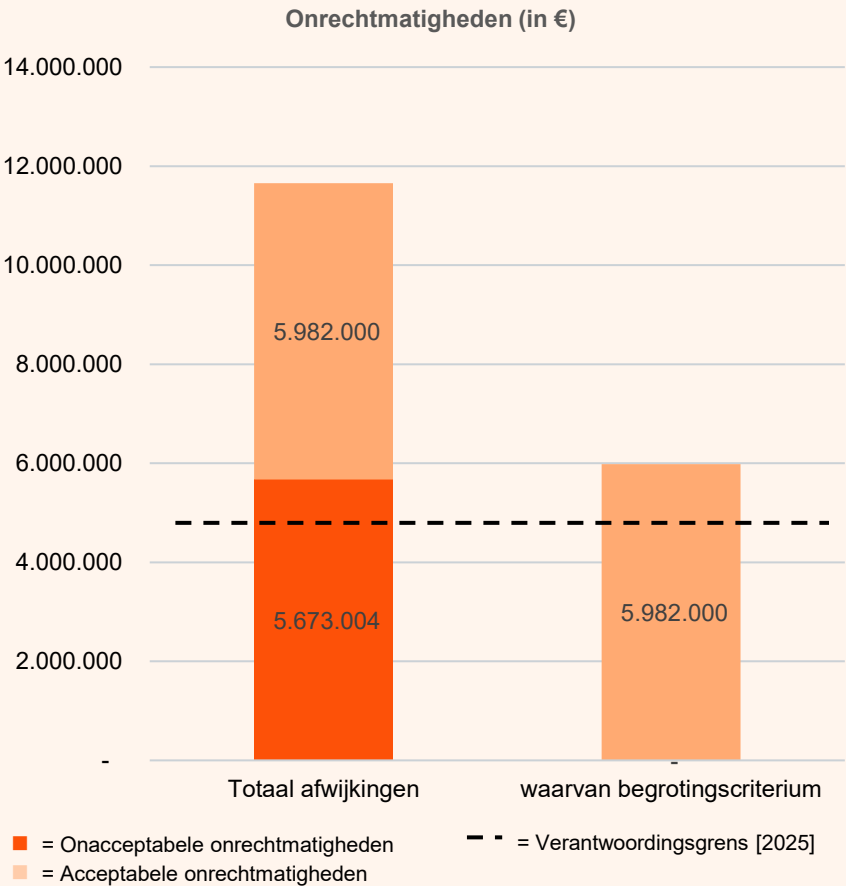
Het college legt verantwoording af over de rechtsmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties via de rechtsmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Als uw accountant hebben wij de getrouwheid van de rechtsmatigheidsverantwoording meegewogen in ons oordeel over de jaarrekening als geheel (indirect oordeel over de rechtsmatigheid). We hebben, nadat diverse aanpassingen zijn doorgevoerd in de rechtsmatigheidsverantwoording, geen verdere bevindingen. Wel zien we belangrijke aandachtspunten, voor zowel begrotingsrechtsmatigheid als het voorwaarden criterium (vooral naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen).

Het college heeft over 2025 onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens van € 4,71 mln. geconstateerd. Het totaal aan onrechtmatigheden komt daarbij op €11,65 miljoen. Deze zijn ook toegelicht in de rechtsmatigheidsverantwoording. Een nadere toelichting op de afwijkingen is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering van uw jaarstukken.

De onrechtmatigheden hebben vooral betrekking op overschrijding van de begroting (zowel programma's als investeringskredieten). Daarnaast is sprake van forse onrechtmatigheden in de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Op de volgende pagina gaan wij nader in op de afwijkingen.

Fouterstel toegelicht in rechtsmatigheidsverantwoording

In de rechtsmatigheidsverantwoording is ook een toelichting opgenomen over fouterstel van de rechtsmatigheidsverantwoordingen 2023 en 2024. Uit de controle 2025 komen bevindingen rondom aanbestedingen en inzichten over begrotingsrechtsmatigheid die ook gevolgen hebben voor die jaren.

Openingsbrief
Onze kernboodschappen
Onze conclusies
Uitkomsten controle
Ruimtelijk domein
Sociaal domein
Bedrijfsvoering
Rechtmatigheid
Belangrijke schattingen
Fraude en wet- en regelgeving
Financiële positie
Overige observaties
Bijlagen

Rechtmatigheid

Omvangrijke afwijkingen Europese aanbestedingsrichtlijnen

In de rechtmatigheidsverantwoording 2025 heeft het college een bedrag van € 5,67 mln. aan afwijkingen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gerapporteerd. Dit bedrag is tot stand gekomen op basis van uitgevoerde interne controles in combinatie met uitkomsten van onze accountantscontrole. Het college heeft de finale uitkomsten van de controles uiteindelijk aangepast in de definitieve rechtmatigheidsverantwoording. De onrechtmatigheden zijn daarbij fors.

Interne beheersing aanbestedingen moet worden versterkt

De huidige interne beheersing is daarbij onvoldoende. Er zijn belangrijke aandachtspunten rondom o.a. archivering, vastleggen van afwegingen, het tijdig betrekken van inkoopspecialisten, actieve kennis van de wet –en regelgeving en het uitvoeren van tijdige interne controles (om de naleving te kunnen aantonen en de rechtmatigheidsverantwoording te kunnen onderbouwen). Het ontbreken van voldoende interne beheersmaatregelen heeft er mede voor gezorgd dat er zeer veel vertraging is ontstaan in de jaarrekeningcontrole. De aanlevering van aanbestedingen was daarbij veel te laat en niet compleet. Het zorgen voor een goede interne beheersing om de naleving van de richtlijnen te waarborgen is daarbij van belang. Wij adviseren het college hier met prioriteit aandacht aan te geven.

Omvangrijke populatie inkoopcontracten nog niet onderzocht

In onze controle zijn in totaal 72 dossiers onderzocht. De doorlooptijd van deze controle is daarbij diverse maanden geweest. De uitkomsten van deze controles en de bevindingen uit voorgaande jaren zijn de basis geweest voor het college om de rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Doordat de totale populatie echter niet homogeen is en door belangrijke aandachtspunten in de interne beheersing konden de bevindingen niet worden geprojecteerd over de hele populatie. Om tot een nog vollediger beeld van de rechtmatigheidsverantwoording te komen zou daarom eigenlijk een integrale controle moeten worden uitgevoerd op de restant populatie. Dit was gezien de wettelijke deadline voor de jaarrekening en door een verwachte hele lange doorlooptijd niet mogelijk.

Omdat de verantwoordingsgrens met de bestaande afwijkingen al wordt overschreden (en daarmee de conclusie van de rechtmatigheidsverantwoording vaststaat) heeft het college deze situatie nader toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij is de resterende risicopopulatie die nog niet onderzocht is in totaal € 18,2 mln. Wij kunnen instemmen met deze verwerkingswijze, mede doordat dit ook goed toegelicht is in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarmee is het beeld van de rechtmatigheidsverantwoording getrouw. Het college heeft toegezegd de integrale controle in 2026 te zullen laten uitvoeren, zodat in 2026 een goed beeld ontstaat van het totaal aan afwijkingen.

Bevindingen begrotingsrechtmatigheid

In de financiële verordening is het autorisatieniveau van het college geregeld. Voor Zutphen geldt dat dit op programmaniveau, algemene dekkingsmiddelen en post onvoorzien is vastgesteld (vennootschapsbelasting is daarbij niet afzonderlijk genoemd, maar wordt wel zo aangemerkt). Daarnaast ligt het autorisatieniveau voor projecten op het niveau van het vastgestelde investeringskrediet. Op basis van het BBV en de kadernota rechtmatigheid zijn alle overschrijdingen van begrote kosten van deze vastgestelde niveaus altijd onrechtmatig. Bij afwijkingen van begrote opbrengsten en lagere realisatie dan begroot van kosten is formeel bepaald bij Zutphen dat bij tijdig melden (waaronder ook melden in de jaarrekening valt) dit wel als rechtmatig classificeert (dit is op basis van het BBV toegestaan). Aangezien alle afwijkingen in de jaarrekening van Zutphen zijn opgenomen komen hier geen onrechtmatigheden uit.

Uit de rechtmatigheidsverantwoording blijkt een totaal aan begrotingsonrechtmatigheid van €5,98 miljoen. Dit bestaat voor €2,1 miljoen uit overschrijdingen van de programma’s en daarnaast voor €3,9 miljoen aan overschrijdingen van de investeringskredieten. Van de gepresenteerde begrotingsrechtmatigheden is beoordeeld of alle afwijkingen passen binnen de spelregels voor het “acceptabel” zijn van de afwijkingen. Hieraan wordt voldaan, waardoor alle onrechtmatigheden wel als “acceptabel” zijn aan te merken. De onrechtmatigheden ontstaan vooral doordat de afspraak is gemaakt tussen raad en college om niet teveel begrotingswijzigingen door te voeren in het boekjaar en daarnaast worden investeringskredieten niet formeel opgehoogd/vastgesteld bij een gemelde overschrijding. De afwijkingen worden daarmee vaak wel gemeld, maar niet verwerkt in de begroting of gewijzigd krediet. Wij adviseren deze keuzes te heroverwegen en hierover nadere afspraken te maken tussen raad en college.

Uitkomsten controle

- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Bedrijfsvoering
- Rechtmatigheid

Belangrijke schattingen

- Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

Belangrijke schattingen

Evaluatie van de belangrijke schattingen van het college bij het opstellen van de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening gebruikt en openbaart het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en veronderstellingen. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en veronderstellingen die door het college zijn gedaan beoordeeld en concluderen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen. Een samenvatting van onze evaluatie staat in de tabel hiernaast, samen met een verdere toelichting.

Schatting	Uitkomst
	2025
Afschrijvingen materiële vaste activa	●
Het activabeleid van de gemeente ligt ten grondslag aan de wijze van afschrijven op materiële vaste activa. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn gebruikelijk in de sector.	
Waardering vastgoed	●
Vastgoed kan een economische of een maatschappelijke functie hebben. Vastgoed met een maatschappelijke functie (bijvoorbeeld een schoolgebouw) mag niet worden afgewaardeerd. De waardering van het vastgoed met een economische functie hebben we in detail gecontroleerd. Hieruit komen geen bevindingen naar voren.	
Waardering grondexploitaties	●
Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitaties een betrouwbaar beeld van de waardering van uw grondexploitaties. Wel hebben we aandachtspunten geconstateerd in de dossiervoering van de onderbouwing van de uitgangspunten.	
Waardering financiële vaste activa	●
We hebben de waardering van uw financiële vaste activa en deelnemingen gecontroleerd. Op basis hiervan is de verwerking van de deelneming Alliander aangepast in de beginbalans. Wij kunnen instemmen met de huidige waardering in de definitieve jaarrekening 2025.	
Onderhoudsvoorziening	●
De onderhoudsvoorziening groot onderhoud gemeente panden wordt onderhouden met een onderhoudsplan. In 2026 zal een nieuw onderhoudsplan worden opgesteld en vastgesteld. De voorziening zal hierop moeten worden aangepast. Voor 2025 kunnen we instemmen met de voorziening.	
Waardering en idexatie van de APPA-voorziening	●
De voorziening voor wethouderspensioenen (APPA) per eind 2025 is gebaseerd op actuariële berekeningen van een externe serviceorganisatie, waarbij de uitgangspunten uit de Ministeriële circulaire zijn gehanteerd. Hierbij is ingespeeld op de mogelijke overgang naar het ABP in 2028.	

■ Controleverschil □ Optimistisch ● Evenwichtig ◆ Voorzichtig

Uitkomsten controle

Ruimtelijk domein
Sociaal domein
Bedrijfsvoering
Rechtmatigheid
Belangrijke schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Financiële positie
Overige observaties
Bijlagen

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De werkzaamheden bij de accountantscontrole en ontwikkelingen op het gebied van fraude

Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude

Voor de jaarrekeningcontrole zijn de volgende frauderisico's geïdentificeerd:

- Het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het college c.q. de directie;
- Het risico op (onrechtmatig) uitgaande geldstromen aan niet-rechthebbenden als gevolg van onjuiste mutaties van crediteurenstamgegevens.
- Het risico op (onrechtmatig) uitgaande geldstromen waarbij geen sprake is van onderliggende prestatielevering.
- Het risico dat aanbestedingen worden gegund aan (bevriende) partijen, dan wel dat sprake is van omkoping om een contract te verkrijgen (met het risico op belangenverstrengeling en kickbacks).

Het risico op niet zakelijke transacties bij grondverkoop is daarbij komen te vervallen, aangezien er geen grondverkoop zijn geweest bij de grondexploitatie.

Hierop hebben wij o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Beoordelen van de opzet en implementatie van interne beheersmaatregelen;
- Op basis van risico- en data-analyse controles uitvoeren op gemaakte boekingen in de administratie;
- Specifieke controlewerkzaamheden uitvoeren ten aanzien van de belangrijke schattingen, waaronder die van grondexploitatie;
- Controlewerkzaamheden uitvoeren op de naleving van aanbestedingsrichtlijnen, rechtmatige vertegenwoordiging namens de gemeente en voldoende functiescheiding in het proces;
- Het uitvoeren van gegevensgerichte controlewerkzaamheden op betalingen;
- Het uitvoeren van gegevensgerichte controlewerkzaamheden op prestatielevering van inkoop.

Daarnaast heeft de organisatie een frauderisicoanalyse opgesteld en hebben wij deze doorgenomen (en beoordeeld in hoeverre dit nog aanvullende risicofactoren oplevert voor onze controle). Het is belangrijk deze risicoanalyse actief te bespreken in college en directie, de interne procedures gericht verder aan te scherpen en te zorgen voor een duidelijk fraude-responseplan. Zo zien we dat een centraal meldpunt in de organisatie nog ontbreekt. Het is belangrijk om hier verder opvolging aan te geven. Daarnaast vragen we aandacht voor de centrale registratie van nevenfuncties (inclusief het jaarlijks uitvoeren van controles op mogelijke risico's).

De werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude, vermoedens van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving (anders dan het lopende onderzoek zoals opgenomen bij het sociaal domein in dit verslag).

- Openingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle
- Financiële positie**
- Overige observaties
- Bijlagen

Financiële positie

In dit gedeelte geven we een analyse van de financiële positie van uw gemeente

Financiële positie

Uw financiële positie is voldoende tot goed

Enkele waarnemingen over uw financiële positie:

- Over 2025 is een positief resultaat (na reservemutaties) van € 10 mln. positief gerealiseerd. Begroot was een resultaat van nihil.
- Het resultaat voor reservemutaties bedraagt € 7,55 mln. positief, terwijl hiertoe een negatief resultaat was begroot van € 14,5 mln. Hier zit derhalve een groot verschil in. Dit wordt o.a. verklaard door extra gemeentefonds-uitkering, maar ook doordat bijvoorbeeld de realisatie is doorgeschoven. Zutphen heeft hierbij als beleid dat beperkt begrotingswijzigingen worden doorgevoerd. Hiermee is het wel belangrijk om op de momenten dat de begroting wordt aangepast het voorspellend vermogen vergroot wordt. Dit mede om begrotingsonrechtmatigheid te voorkomen.
- De financiële kengetallen (zoals hiernaast weergegeven) zijn positief. Op diverse kengetallen heeft Zutphen betere kengetallen in vergelijking met het landelijke beeld (daar weliswaar op basis van de begroting)
- Zutphen heeft een goed weerstandsvermogen. In totaal is circa € 32 mln. beschikbaar als weerstandscapaciteit en is circa € 9,7 mln. aan risico's berekend. Hiermee komt de gemeente uit op een weerstandsratio van 3,3. Dit is vergeleken met andere gemeenten hoog.
- Wat opvalt is dat Zutphen zeer veel bestemmingsreserves heeft. Door het aantal lijkt dit niet goed te beheersen en vraagt dit veel sturing. Wij geven in overweging om hier andere keuzes in te maken.

Kengetallen	Gemeente Zutphen		Landelijk**	
	2025	2024	2025*	2024
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	38,5%	37,9%	47,1%	35,2%
Grondexploitaties	1,8%	-0,8%	-1,9%	7,4%
Structurele exploitatieruimte	3,3%	11,2%	-0,7%	2,0%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	34,2%	38,7%	39,9%	56,5%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	29%	33,5%	38,3%	51,4%
Belastingcapaciteit	88%	92%	103%	101%

* Op basis van de begroting 2025.

** Bron: <https://findo.nl/jive>

Openingsbrief
Onze kernboodschappen
Onze conclusies
Uitkomsten controle
Financiële positie

Overige observaties

Onze samenwerking

Vooruitblik

Bijlagen

Overige observaties

In dit hoofdstuk delen we onze overige
observaties

Overige observaties

Onze samenwerking

Vooruitblik

Bijlagen

Onze samenwerking

Onze werkelijke uren zijn veel hoger dan gepland door moeizaam jaarrekeningproces

Moeizaam proces moeten we stevig evalueren

Aangezien we voortdurend streven naar een verbetering van het controleproces en onze dienstverlening, evalueren we dit proces graag op korte termijn. Mede door het moeizame proces over 2025 zullen we richting 2026 hele goede afspraken moeten maken, zowel over onze hulp bij het verbeterprogramma, een realistische inschatting van onze controle-uren en een goede planning over het jaar.

Onze reflectie op het proces van de jaarrekeningcontrole

Om een controle van hoge kwaliteit af te leveren voor Gemeente Zutphen moeten teamleden op elk niveau de juiste hoeveelheid tijd en aandacht investeren. Door adequaat toezicht, duidelijke richtlijnen en tijdige beoordeling – geleid door de engagement leader en senior teamleden – voldoen we aan de kwaliteitsdoelstellingen van ISA 220.

In lijn met de maatregelen die zijn voorgeschreven in het rapport 'In het publiek belang', presenteren wij hierbij een overzicht van de uren die PwC heeft gemaakt voor de controle van het huidige jaar. Het moeizame proces heeft er voor gezorgd dat er een forse overschrijding is van de geplande uren. De werkelijke cijfers in de tabel hiernaast zijn onze beste schatting van de totale uren op 13 juli 2026.

Rang	Totaal geplande uren	%	Totaal werkelijke uren (schatting)	%
Partner/director	74	5	175	6
(Senior) manager	349	23	740	24
Overige teamleden	1.102	72	2.135	70
Totaal	1.525	100	3.050	100

* Overig personeel bestaat uit ons personeel en intern uitbestede uren.

Onze begrote uren waren gebaseerd op de afgesproken reikwijdte en op 'first time right' en tijdige levering van de gevraagde documenten. Hierbij was al rekening gehouden met dat dit een eerste jaar van onze controle zou zijn en daarmee extra uren ingezet zouden worden.

Voldaan aan onafhankelijkheidsvereisten

We zijn onafhankelijk van Gemeente Zutphen in overeenstemming met de 'Wet toezicht accountantsorganisaties' (Wta), de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten' (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregelgeving in Nederland. Verder voldoen we aan de 'Verordening gedrags- en beroepsregels accountants' (VGBA). Aan aanvullende dienstverlening hebben wij de controle van een subsidieverantwoording uitgevoerd. De overige werkzaamheden zijn allemaal in het kader van de audit uitgevoerd.

Overige observaties

Vooruitblik

Vooruitblik: toegenomen frauderisico door AI

De impact van AI op fraude

AI vergroot het risico op fraude doordat het fraudezaken realistischer en overtuigender maakt. Denk hierbij aan geavanceerde methoden zoals 'deep-fakes' en realistische identiteitsvervalsingen bij phishing-aanvallen. Hierdoor verandert en neemt ook het cybersecurityrisico toe. Cybercriminelen kunnen met AI de kwaliteit van hun aanvallen verhogen, meer aanvallen in kortere tijd uitvoeren en beter inspelen op beveiligingsmaatregelen.

Daarnaast neemt ook het interne frauderisico toe. AI maakt het eenvoudiger om informatie te manipuleren, bijvoorbeeld door documenten, managementinformatie of betaalgegevens aan te passen. Dit vraagt van gemeenten een herziening van de risicoanalyses en waar nodig aanvullende maatregelen, zoals bewustwording rondom AI-gedreven aanvallen en vooral strikte naleving van de interne procedures.

Wij wijzen met name op de volgende aandachtspunten:

- Leveranciersbeheer en -wijzigingen: AI kan worden ingezet om overtuigende, maar frauduleuze leveranciersprofielen te creëren of leveranciersgegevens te manipuleren. Dit vergroot het risico op onrechtmatige betalingen of ongeautoriseerde wijzigingen.
- Elektronische geldtransfers: AI-gedreven aanvallen kunnen phishing-campagnes of social engineering automatiseren waarmee medewerkers worden misleid om frauduleuze betalingen goed te keuren of valse betaal instructies te volgen die legitimiteit uitstralen.
- Intrusion preventie en detectie: AI stelt aanvallers in staat traditionele beveiligingsmaatregelen te omzeilen door zich aan te passen aan detectiemethoden. Dit leidt tot geavanceerdere ransomware-aanvallen en het opschalen van geautomatiseerde inbraakpogingen.

Het is essentieel dat gemeenten deze ontwikkelingen volgen, hun risicoprofiel regelmatig actualiseren en passend handelen om AI-gerelateerde frauderisico's effectief te beheersen.

Zie ook de volgende publicatie waarbij wordt uitgewerkt hoe generatieve AI tot fraude kan leiden: [Hoe generatieve AI fraude aanwakkert](#)

Openingsbrief
Onze kernboodschappen
Onze conclusies
Uitkomsten controle
Financiële positie
Overige observaties

Bijlagen

SiSa
Gebruikte AI-tools in de audit
EU-richtlijn loontransparantie

Bijlagen

SiSa

Gebruikte AI-tools in de audit

EU-richtlijn loontransparantie

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de tabel hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2025 vastgesteld.

SiSa

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2025 vastgesteld.

Nr.	Regeling / indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
1	A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
2	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
3	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
4	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
5	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingenonderwijsvertragingen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
6	D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
7	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
8	E120	Regeling specifieke uitkering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
9	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
10	E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
11	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
12	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 – Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 – Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 – Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 – Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vanaf 2020 – Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeenteraad 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Openingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

SiSa
Gebruikte AI-tools in de audit
EU-richtlijn loontransparantie

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de tabel hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2025 vastgesteld.

SiSa

Nr.	Regeling / indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
13	G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 2 gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 3 gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 4 gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 5 gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire –gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire –gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
14	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
15	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire _gemeentedeel 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
16	G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2025	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
17	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
18	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
19	H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
20	J4B	Regiodeals 5e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
21	J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
22	J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
23	J117B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Openingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Uitkomsten controle

Financiële positie

Overige observaties

Bijlagen

SiSa
Gebruikte AI-tools in de audit
EU-richtlijn loontransparantie

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de tabel hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2025 vastgesteld.

SiSa

Nr.	Regeling / indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
23	J117B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
24	J17	Realisatiestimulans	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
25	J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
26	J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
27	J55	Aanpak energiearmoede	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
38	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
29	J97	Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
30	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
31	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
32	M30	Specifieke uitkering wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

- Openingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle
- Financiële positie
- Overige observaties

Bijlagen

- SiSa
- Gebruikte AI-tools in de audit**
- EU-richtlijn loontransparantie

Gebruikte AI-tools bij de controle

Onze controle verbeteren en optimaliseren met behulp van AI-tools. We hebben gebruik gemaakt van AI-tools, zowel van derden als intern ontwikkeld door ons kantoor, waardoor we onze werkzaamheden kunnen verbeteren en optimaliseren en nieuwe inzichten kunnen genereren.

AI-assistenten

We maken gebruik van AI-assistenten zoals Microsoft Copilot, ChatPwC en ChatAssurance binnen onze beveiligde bedrijfsomgeving. Het gebruik van deze AI-assistenten is onderworpen aan onze strikte bedrijfsregels (bijv. niet-ondersteunde zelfevaluatie) en controlerichtlijnen. De AI-toepassingen zijn ingezet ter ondersteuning van onze oordeelsvorming en niet ter vervanging van ons professioneel oordeel.

Hoe wij AI hebben ingezet bij de controle van uw jaarrekening

Het afgelopen jaar hebben wij diverse prompts ontwikkeld ter ondersteuning van de controle van SiSa-regelingen. Een prompt is specifiek geschreven voor het extraheren van toetspunten bij de controle van SiSa-regelingen op basis van beschikkingen en relevante wet- en regelgeving. Een andere prompt ziet toe op het controleren van de geldigheid van wet- en regelgeving via wetten.overheid.nl, waarbij wij in bulk (tientallen regelingen tegelijk) de geldigheid kunnen vaststellen door rechtstreeks te zoeken op de server van de overheid. De controle van de SiSa is jaarlijks terugkerend en is een arbeidsintensief proces. Graag denken wij met uw organisatie mee om te kijken hoe wij samen kunnen ontdekken hoe deze controle zowel efficiënt als kwalitatief goed kan worden uitgevoerd in de toekomst.

Daarnaast hebben wij AI ingezet om de naleving van verslaggevingsvoorschriften te toetsen. Hiervoor vulden wij jaarlijks een checklist in met meer dan 200 vragen. Dit jaar heeft AI deze punten beoordeeld. Vervolgens heeft een teamlid de uitkomsten beoordeeld, gedocumenteerd en punten die om nadere opvolging vroegen gecommuniceerd met uw organisatie.

Tevens hebben wij AI ingezet om uw jaarstukken te beoordelen op kwaliteit en conformiteit aan de BBV-vereisten. Hierbij is gekeken naar de kwaliteit van de paragrafen, de informatiewaarde, schrijfstijl en leesbaarheid van het jaarverslag, en de prestatie-indicatoren.

EU-richtlijn loontransparantie

Deze nieuwe richtlijn brengt verplichtingen met zich mee voor organisaties om beloningsverschillen inzichtelijk te maken en waar nodig te corrigeren. Deze ontwikkeling vraagt tijdige aanpassing van beleid, processen en systemen, met mogelijke financiële en organisatorische impact. Het is belangrijk om hier goed op voor te bereiden.

De **EU-richtlijn loontransparantie** heeft als doel de loonkloof tussen mannen en vrouwen te verkleinen door de beloningsstructuren transparanter te maken. De richtlijn ondersteunt eerlijkere werkplekken door ongerechtvaardigde loonverschillen in de EU te helpen opsporen en aanpakken.

Wat zijn de vereisten voor uw organisatie?

- Informatie openbaar maken over beloningsverschillen voor verschillende functies binnen een organisatie.
- Ontwikkelen of bijwerken van beleid (antidiscriminatie, loonbeleid, duidelijke definitie van 'gelijk werk' etc.), functiearchitectuur en arbeidscontracten.
- Training en bijscholing voor HR, nu het recht van werknemers op informatie wordt uitgebreid en de 'bewijslast' voor non-discriminatie bij werkgevers komt te liggen.
- Invoering van nieuwe HR/wervingsprocessen.
- Implementatie van nieuwe software om gegevens en rapportagevereisten te beheren.

De financiële gevolgen kunnen verstrekkend zijn

- Schadeloosstelling voor slachtoffers van loondiscriminatie en sancties voor werkgevers die zich niet aan de regels houden.
- Loonkloof van >5% = verplichting om corrigerende maatregelen te nemen of een rechtvaardiging te geven (bepaald in samenwerking met de ondernemingsraad).
- Werknemers hebben recht op informatie over het gemiddelde salaris van hun collega's.
- Werkgevers moeten deze informatie binnen 2 maanden verstrekken. Er moet een proces zijn om te voorkomen dat HR wordt overspoeld met verzoeken van werknemers.

De tijdlijnen zetten (bijna) al onze klanten onder druk

- Implementatie in Nederland vanaf 1 januari 2027.
- Organisaties hebben de tijd nodig om zich voor te bereiden, gegevens te verzamelen, de vergelijkingsgroepen in te stellen, enz.
- Organisaties met > **150 werknemers** moeten in 2028 rapporteren over boekjaar 2027.

10%

**Gemiddelde loonkloof 2024
tussen mannen en vrouwen in
Nederland (CBS)**